

Sigdal
kommune

Forslag til planprogram

Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2035

Utkast til FS 21.01. og KS 04.02.21

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Kommuneplanen og planprogram	4
2. Føringer som har betydning for kommunal planlegging	5
2.1 Nasjonale forventinger og føringer	5
2.2 Regionale føringer	7
2.3 Kommunale planer og strategier	8
3 Utviklingstrekk	9
3.1 Befolkningsutvikling	9
3.2 Næringsutvikling	9
3.3 Tettstedsutvikling og bosetting	10
3.4 Fritidsbebyggelse	11
3.5 Folkehelsekartlegging	11
4. Innhold og utredningsbehov	12
4.1 Visjon	12
4.2 Satsingsområder og bærekraftsmål	12
4.3 Videre arbeid med bærekraftsmålene	18
4.4 Prosjekt «Bærekraftig drift av Sigdal kommune»	18
5. Organisering av planarbeidet	18
6. Prosess og medvirkning	19
7. Framdriftsplan	21
VEDLEGG	22

1. Innledning

Nåværende samfunnsdel for 2015-2030 ble vedtatt 11.12.15 og var et resultat av et omfattende arbeid med engasjement og medvirkning fra innbyggerne i Sigdal. Det ble gjennomført folkemøter på Nerstad, i Prestfoss og i Eggedal, det ble gitt innspill gjennom media, fra politiske partier, fra ulike interesseorganisasjoner og -grupper og fra administrasjonen. Til sammen kom befolkningen i Sigdal kommune med totalt 785 innspill til det som var med på å danne grunnlaget for utforming av mål og strategier til gjeldende samfunnsdel.

Det er en del utviklingstrekk som taler for en revidering av samfunnsdelen. Noen av de mest sentrale er:

- Regjeringen vedtok 14.05.19 «Nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging 2019 – 2023». Her vektlegges FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, og som skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. Bærekraftsmålene skal derfor være en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen i kommunene. Gjeldende samfunnsdel legger ikke til grunn en systematisk plan for å oppnå FNs bærekraftsmål.
- Det ble i 2019 opprettet et utvalg for å utrede konsekvensene av demografiutfordringer i distriktene. Utredningen - [«Det handler om Norge – Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene. \(NOU 2020:15\)»](#) - er nå på høring og skal belyse utfordringene innen statlig, kommunal og privat sektor, samt komme med forslag til mulige løsninger. Formålet er bl.a. å få mer kunnskap om hvordan utviklingen mot økt andel eldre og færre yrkesaktive vil påvirke de mindre sentrale områdene i landet. Dette vil være nyttig kunnskap å ta med i det videre planarbeidet.
- [St.meld. 5 \(2019-2020\) «Levende lokalsamfunn for fremtiden – Distriktsmeldingen»](#) er en melding om framtidens distriktspolitikk. Den legger bl.a. vekt på at det viktigste for levende lokalsamfunn i hele Norge er et næringsliv som opprettholder og skaper nye arbeidsplasser. Samferdsel, kompetanse og helse er også sentrale temaer som tas opp i meldingen, samt kommune- og regionreform. Dette vil være nyttig kunnskap å ta med i det videre planarbeidet.
- Gjeldende samfunnsdel for Sigdal kommune har som målsetting om en årlig befolkningsvekst på 1,5 % i perioden fram til 2030. Målsettingen er et uttrykk for en offensiv kommune, som ønsker å sats på vekst og utvikling. Utviklingstrekk de siste årene viser en gjennomsnittlig årlig nedgang i antall innbyggere på ca. 0,3 %, et utviklingstrekk som føyer seg inn i det nasjonale bildet med en sterk urbanisering – spesielt blant unge mennesker. Målsettingen om en relativ sterk vekst i Sigdal de neste årene, vil derfor være svært urealistisk.
- I løpet av prosessen med kommuneplanens arealdel (vedtatt 22.03.2018) og den pågående prosessen med kommunedelplan for Tempelseter, Djupsjøen og Eggedal sentrum, ønsker kommunen å rette fokuset fra å være en tradisjonell hyttekommune til en reiselivskommune. Dette innebærer bl.a. utvikling av tjenester og aktiviteter i tilknytning til reiselivet, samt et samarbeid på tvers av kommunegrenser. Dette gjelder spesielt med tanke på markedsføring og tilbud som binder Norefjell sammen til ett fjell. Dette er ikke omtalt i gjeldene samfunnsdel, da planen ble utarbeidet før kommuneplanens arealdel.
- Arbeidet innen frivilligheten vil etter hvert stå sentralt i kommunen. Tilbud som allerede er opprettet eller som er under utvikling vil kunne få betydning inne områder som helse/folkehelse, opplæring, inkludering og medvirkning i lokalsamfunnet mm. Sigdal

frivillighetssentral åpnet i september 2020 og er derfor ikke omtalt i gjeldende kommuneplan.

- I tillegg til å legge til grunn en bærekraftig utvikling i Sigdal samfunnet som helhet, innebærer FNs bærekraftsmål også å legge til rette for en bærekraftig drift av kommunens tjenester. Sigdal står overfor store utfordringer, først og fremst med tanke på en forventet nedgang i befolkningen (gjennomsnitt årlig nedgang på 0,4 % fram til 2030) og en økning i andel eldre. Dette gjør at kommunen bør se på hvordan man kan møte disse utfordringene. Det foreslås derfor å gjennomføre prosjekt «Bærekraftig drift av Sigdal kommune». Resultatet skal kunne inngå i budsjettet for 2022 og i økonomiplan for 2022 – 2025. Det vises til egen prosjektplan for dette arbeidet.

1.1 Kommuneplanen og planprogram

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument, og består av en samfunnsdel og en arealdel. Planarbeidet er hjemlet i plan- og bygningsloven § 11-1.

Kommuneplanens *samfunnsdel* skal beskrive retningsvalg for utvikling i planperioden og sikre en helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling. Den skal beskrive langsiktige utfordringer, mål og strategier både for Sigdal kommune som helhet og for kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel skal være et retningsgivende og tydelig styringsverktøy for kommunens politiske og administrative ledelse. Den skal legges til grunn for de valg og prioriteringer som gjøres i kommuneplanens arealdel.

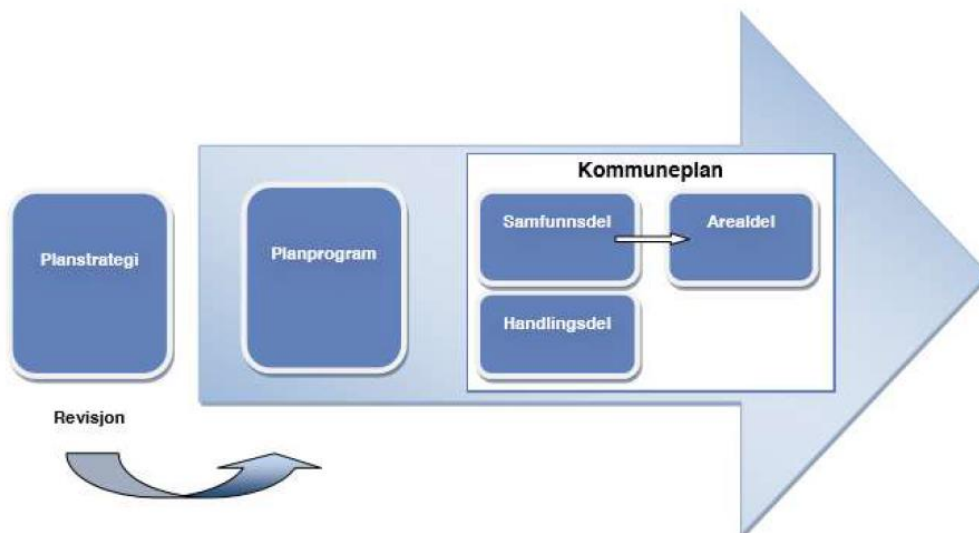
Kommuneplanens *arealdelen* skal vise sammenhengen mellom samfunnsutviklingen som er beskrevet i samfunnsdel og disponering av arealene i kommunen. Den skal angi hovedtrekkene i arealdisponering og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som skal iverksettes.

Samfunnsdelen skal være tydelig på visjon, mål og satsingsområder, og skal følges opp av en *handlingsdel*. For Sigdal vil handlingsdelen bli samordnet med kommunens budsjettarbeid, og vedtas årlig som et fireårig handlingsprogram med økonomiplan og budsjett. I Sigdal kommune inngår handlingsdelen i økonomiplanen, som er kommunens viktigste verktøy for å sikre god økonomisk planlegging og styring.

Planprogrammet beskriver hvordan Sigdal kommune har tenkt å gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel. Krav om planprogram er hjemlet i plan- og bygningsloven § 4-1. Det skal beskrive formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltagelse, opplegg for medvirkning og behov for utredninger.

Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn normalt samtidig med varsling av planoppstart. Fristen for å gi uttalelse skal være minst seks uker (pbl § 11-13). Planprogrammet gir med det alle en mulighet til å komme med innspill tidlig i planprosessen.

Figuren under viser hvordan plandokumentene forholder seg til hverandre.

Dette planprogrammet omhandler kommuneplanens samfunnsdel for 2022 – 2035 og er en rullering av samfunnsdelen for 2015 – 2030.

Planprogrammet er ikke en detaljert prosjektplan, men handler om hvilke utfordringer og muligheter kommunen står overfor og hvordan Sigdal kommune tenker å jobbe med utforming av ny samfunnsdel.

2. Føringer som har betydning for kommunal planlegging

2.1 Nasjonale forventinger og føringer

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 hovedmål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Regjeringen har bestemt at disse bærekraftsmålene, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer på. FNs bærekraftsmål vil derfor gjenspeiles i kommunens planleggingen på alle nivåer.

Figuren under viser FNs 17 bærekraftsmål. Det vises til <https://www.regjeringen.no/no/tema/fns-barekraftsmal/id2590133/> for beskrivelse av delmål som er utformet under hvert av målene.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

For å fremme en bærekraftig utvikling har regjeringen utarbeidet [«Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023»](#). Den beskriver de mål og oppgaver som regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene skal legge særlig vekt på i samfunnsplanleggingen. Det pekes på følgende [fire utfordringer](#) som samfunnet står overfor:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Staten utarbeider [statlige planretningslinjer](#) for å konkretisere de nasjonale forventningene. Disse skal også danne grunnlag for regional og kommunal planlegging.

De nasjonale forventningene er videre at kommunene:

- *Baserer planer og beslutninger på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag, og ivaretar nasjonal og viktige regionale interesser. Sikrer tidlig medvirkning og involvering av innbyggere, interessegrupper, parter og berørte myndigheter.*
- *Tar hensyn til klimaendringer og risiko og sårbarhet i sin samfunns- og arealplanlegging og byggesaksbehandling.*

 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

- Sikrer at det utarbeides risiko- og sårbarhetsanalyser for utbyggingsplaner, som gir et godt kunnskapsgrunnlag for å forebygge og redusere aktuelle risiko- og sårbarhetsforhold. Det tas særlig hensyn til natur farer og eksisterende og framtidige klimaendringer.
- Samarbeider om planlegging for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon med næringslivet og regionale og lokale aktører

Kommuneplanens samfunnsdel vil bli bygget opp etter FNs bærekraftsmål. Dette innebærer at framtidig utvikling av Sigdalsamfunnet og i Sigdal kommune som organisasjon vil ha disse målene som rettesnor for det videre arbeidet. I tillegg skal [Folkehelsemeldinga 2018-2019](#) og [Leve hele livet – en kvalitetsreformen for eldre 2017-2018](#) være gjennomgående tema.

2.2 Regionale føringer

Buskerud fylkeskommune ble en del av Viken fylkeskommune fra 01.01.2020. Ny regional planstrategi for Viken fylkeskommune for 2020-2024: [«Veien til et bærekraftig Viken»](#) ble vedtatt 18.12.2020.

Planstrategien redegjør for regionale utviklingstrekk og fastsetter langsiktige samfunns mål. Fylkestinget har nå vedtatt at det er følgende tre regionale planer som skal utarbeides i samarbeid med aktørene i Viken-samfunnet:

- Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet

Den regionale planstrategien beskriver fem langsiktige utviklingsmål. Målene beskriver et fremtidsbilde om hvordan man ønsker at Viken skal se ut i 2030:

- Natur, klima og planetens tålegrense
 - I 2030 er hensynet til naturen og planetens tålegrense grunnleggende for all samfunnsutvikling i Viken.
- God livskvalitet og like muligheter
 - I 2030 lever alle mennesker i Viken verdige og meningsfylte liv.
- Grønn og rettferdig verdiskaping
 - I 2030 er Viken en nyskapende, internasjonalt konkurransedyktig og mangfoldig næringsregion som leder an i det grønne skiftet.
- Omstilling og tillit
 - I 2030 er Viken et sterkt og trygt samfunn, som kan møte både kjente og uforutsette utfordringer og endringer
- Sammen skaper vi Viken
 - I 2030 har vi sterk kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i Viken.

På nivået under utviklingsmålene beskrives seks innsatsområder for en bærekraftig utvikling:

1. Livskvalitet, velferd og like muligheter
2. Bærekraftig og rettferdig økonomisk system
3. Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring
4. Redusert klimagassutslipp og energiomlegging
5. Helhetlig by- og stedsutvikling
6. Miljø, økosystem og biologisk mangfold

Fylkeskommunen er opptatt av at kommunene tar eierskap til mål og strategier i de regionale planene, og følger opp disse i sine kommunale planer.

Andre regionale planer i Viken som vil være retningsgivende for vårt kommunale planarbeid er:

- Regional plan for areal- og transport for Buskerud 2018-2035
- Regional plan for kulturminnevern i Buskerud 2017-2027
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vestre-Viken 2016-2021
- Regional plan for kunnskapsamfunnet
- Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping
- Kollektivtransportplan for Buskerud fylke – utvikling mot 2030
- Fylkesdelplan for avkjørslar og byggegrenser langs riksvegnettet i Buskerud
- Regional plan for Norefjell – Reinsjøfjell 2019-2035
- Rapport 17/2016 Villrein i Norefjell-Reinsjøfjell – kunnskapsstatus og arealbruk, som beskriver villreinens arealbruk i Norefjell-Reinsjøfjell

Fylkesmannen Buskerud ble fra 01.01.2019 en del av Fylkesmannen i Oslo og Viken. Fylkesmannen baserer sine forventninger til kommunen på nasjonale forventninger, med følgende prioriteringer og premisser:

- ✓ Bærekraftig arealutvikling
- ✓ Folkehelse og boligsosiale hensyn
- ✓ Samfunnsikkerhet
- ✓ Klimatilpasning og naturbaserte løsninger
- ✓ Snøhåndtering
- ✓ Jordvern og økt matproduksjon
- ✓ Strandsone, vassdrag og vannkvalitet
- ✓ Fjellområder
- ✓ Naturmangfold og sammenhengende blågrønne strukturer
- ✓ Masseforvaltning
- ✓ Digitalisering og effektivisering
- ✓ Samordning og interesseavveining

I tillegg har Fylkesmannen utarbeidet en oversikt over aktuelle forskrifter, retningslinjer, rundskriv og veiledninger på www.fylkesmannen.no/oslo-og-viken/plan-og-bygg/

2.3 Kommunale planer og strategier

Følgende kommunale planer og strategier vil være sentrale i utarbeiding av samfunnsdelen:

- Gjeldende kommuneplanens samfunnsdel for 2015 – 2030. Vedtatt 11.12.15. Gjelder for hele Sigdal kommune
- Kommuneplanens arealdel 2015 – 2030. Vedtatt 22.03.2018 og gjelder for hele Sigdal bortsett fra delplanområdet Tempelseter, Djupsjøen og Eggedal sentrum
- Kommunedelplan for Tempelseter, Djupsjøen og Eggedal sentrum (planlagt vedtatt 2021)
- Helhetlig strategi for Norefjell (Reisemålsanalysen)
- Mulighetsstudie for Eggedal
- Kommunal planstrategi 2021 - 2024

- Handlingsplan 2020-2023 (rulleres)
- Kommunedelplaner/temaplaner

Planene ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside [Hjem - Sigdal kommune](#)

3 Utviklingstrekk

3.1 Befolkningsutvikling

Sigdal har hatt en jevn negativ befolkningsvekst de siste seks årene, med en gjennomsnittlig årlig nedgang på ca. 0,3 %. Det utslagsgivende har vært et negativt fødselsoverskudd - størst i 2015 og 2016 – og en negativ eller relativ lav netto innflytting. I perioden fra 2015 til 2020 har det totalt vært en befolkningsnedgang på ca. 2,6 % (93 personer).

Befolkningsnedgangen i Sigdal kan ikke betegnes som dramatisk, men føyer seg inn i rekken sammen med andre distriktskommuner som opplever nedgang i befolkningen. SSB's prognoser fram til 2050 viser at urbaniseringen er i sterk vekst og liten eller ingen vekst i distriktene.

Framskrivninger av befolkningsutviklingen fra SSB (prognoser for middels nasjonal vekst MMMM), viser en gjennomsnittlige årlige nedgangen i antall innbyggere på ca. 0,4 % fram til 2030. Aldersfordelingen forventes å bli som i de fleste andre mindre kommuner; en større andel over 67 år og en nedgang i aldersgruppen 6-15 år. Utvikling i aldersgruppen 67 år og over forventes å øke med ca. 10 % i perioden 2020-2024. For samme periode forventes en nedgang på ca. 15 % i aldersgruppen 0-5 og 6-15 år.

3.2 Næringsutvikling

Sigdal blir gjerne oppfattet som en landbrukskommune, men bare 6,5 % av de sysselsatte jobber innenfor landbruket i kommunen. Det er 34,3 % av befolkningen som bor på landbrukseiendom, noe som viser at landbruket betyr mye for bosettingen. Hele 23,3% jobber innen industri, men bare 2,9% jobber innen overnattings- og serveringsvirksomhet. Det er 14,5% som jobber innen bygg- og anleggsvirksomhet, 8,4 % innen varehandel og reparasjon av motorkjøretøyer og 4,7 % innen transport. Det er Sigdal kommune som er den større arbeidsgiveren med en andel på 30,8 % (480 personer), herav 22,2 % (347 personer) innen helse- og sosialtjenesten. (SSB 2019).

Det totale antall sysselsatte etter arbeidssted har økt med ca. 3 % i perioden 2015 – 2019. Økningen finner vi innen bygge- og anleggsbransjen (14 %), som trolig kan relateres til en høy aktivitet innen hyttebygging de siste årene, innen overnatting- og serveringsvirksomhet (13 %) og noe innen industri (ca. 7 %). Nedgangen er først og fremst innen transport og lagring (25,7 %) og jordbruk (20 %), samt noe innen undervisning (6 %).

Kommunen har ca. 4 959 (SSB 2020) hytter og det er stadig stor etterspørsel etter flere. Utvikling og tilrettelegging for høyere standard med infrastruktur som strøm, nettilgang, vei, vann og avløp i enkelte områder vil være en viktig del av nærings- og verdiskapningen for kommunen i framtida. I tillegg ønsker kommunen i årene fremover en vridning fra å være en tradisjonell hyttekommune til en reiselivskommune. Kommunedelplan for Tempelseter, Norefjell og Eggedal sentrum ønsker å legge til rette for en slik utvikling, med bl.a. tilrettelagt infrastruktur, oppgradering av stier og løyper, tilrettelegging for sykling osv. Etablering av Sigdal Aktiv, med tilbud innen rafting, utleie av el sykler, Gokart, SUP, teambuilding i aktivitetsparken i Eggedal, villreinsafari, via ferrata, guiding, samt andre tilbud som er under utarbeiding, er en viktig del av denne utviklingen.

Sigdal har 1 858 sysselsatte som bor i kommunen og 1 560 har arbeidsplassen sin i kommunen (SSB 2019). Dvs. en netto utpendling på ca. 16 % (ca. 300 personer). Utpendlingen er innen flere næringer, men først og fremst innen bygg- og anlegg, varehandel og undervisning. Innen helse- og sosialtjenester har kommunen en innpendling. Inn- og utpendlingen innen de nevnte næringene har vært relativt stabil de siste fem årene. Sigdal har flere år der arbeidsplassveksten innen næringslivet har vært større enn landsgjennomsnittet. I 2018 var veksten i antall arbeidsplasser i Sigdal 3,6%, mot 2,3% på landsbasis. Ser vi på antall arbeidsplasser totalt (offentlig og privat), har det vært en vekst i antall arbeidsplasser de tre siste årene. På slutten av 2018 var det 1 141 arbeidsplasser i næringslivet og 450 i det offentlige (SSB).

Arbeidsledigheten i Sigdal er på 2,1 % (NAV aug. 2020) og ligger blant de tre kommunene i Viken med lavest arbeidsledighet. Tross lav ledighet har kommunen utfordringer med å skaffe arbeid til de med høyere utdanning, med unntak av helse-, sosial- og undervisningsfagene. En voksende befolkning med stadig høyere utdanning gjør at utfordringene med å tiltrekke seg unge voksne forventes å øke.

I forhold til handel er det mye å hente på handelslekkasjen, både fra hyttefolk som handler før de kommer, og fra fastboende som reiser ut for å handle. Det meldes likevel om økt omsetning hos handelsnæringen både i Prestfoss og i Eggedal de siste årene. Vinmonopolet ble etablert i Eggedal i 2020, noe som trolig har gitt ringvirkninger til annen handel.

De aller fleste virksomhetene i Sigdal er små enkeltmanns-/familiebedrifter (gjennomsnitt 2 sysselsatte pr. bedrift), med begrenset tradisjon for etablering og utvikling av nettverk og samarbeid mellom foretakene.

3.3 Tettstedsutvikling og bosetting

Kommunen har tradisjon for utbygging av eneboliger. Av de 1 820 registrerte boligene i Sigdal utgjør leiligheter kun 11 stk. (SSB 2020).

Sigdal har hatt relativ lav utbyggingstakt de fleste årene siden 2000, bortsett fra i 2003, 2004 og 2015. Det har blitt bygget i gjennomsnitt 3,6 nye boliger pr. 1000 innbyggere de siste ti årene. Dette er under landsgjennomsnittet, men omtrent middels av kommunene i landet.

Prestfoss er kommunesentrum i Sigdal, med bl.a. kommunehus, barne- og ungdomsskole, sykehjem og aktivitetssenter, omsorgsboliger og bofellesskap, museum, kirke, bensinstasjon og butikker. Stedet har et fysisk avgrenset og tett sentrum, med gangavstand mellom de fleste tjenestene. Stedet har et stort potensiale for å videreutvikle en kombinasjon av tettstedstilpasset næring, boligområder, møteplasser og rekreasjon.

Kommunen la ut et nytt boligfelt på 9 tomter i Prestfoss våren 2020. Av disse gjenstår pr. nå 5 tomter. I tillegg er det noen private tomter som er byggeklare eller ferdig regulerte. Totalt er det ca. 130 daa avsatt til boligarealer og som ikke er bebygde. Antall enheter vil avhenge av utnyttelsesgraden og det er store forskjeller på områdene og muligheter for utnyttelse.

I tettstedet Nerstad litt lengre sør i kommunen, er sentrum ikke like tydelig avgrenset som i Prestfoss. Stedet har likevel et stort utviklingspotensial, spesielt med tanke på økt bosetting bl.a. som følge av nærhet til større arbeidsmarkeder litt lengre sør i fylket (Modum, Kongsberg, Hønefoss, Drammen). Det er store områder med dyrket mark i nær tilknytning til sentrum av tettstedet (dvs. til bl.a. barnehage, skole, idrettsanlegg og industribedrifter). Dette gjør at størsteparten av utviklingen av nye boligområder må vurderes å komme litt lengre vekk fra sentrum, men innenfor gangavstand.

Eksisterende kommunale boligfelt på Nerstad er nå fullt utbygd. I gjeldende kommuneplan er det ca. 400 daa arealer avsatt til boliger som ikke er utbygd. (Av disse ligger ca. 200 daa noe lenger sør for tettstedet).

Nedre Eggedal har relativt få tettstedsfunksjoner, men har derimot en relativ høy konsentrasjon av boliger i tilknytning til industriområdene. Her finner vi bl.a. Sigdal Kjøkken AS, husprodusenten Blink Hus AS og Sigdal Mekaniske AS. I tillegg til industrinæringen har stedet butikk og barnehage. Stedet har et utviklingspotensial, som bl.a. er nært knyttet til konjunktursvingningene i Sigdal Kjøkken. En ev. vekst vil trolig innebære færre interessekonflikter med dyrka mark enn f.eks. på Nerstad. Det er ingen ledige kommunale tomter i Nedre Eggedal, men et nytt privat tomtefelt er ferdig regulert, men ikke ferdig opparbeidet. Totalt er det ca. 140 daa boligarealer som ikke er bebygde i Nedre Eggedal.

Tettstedet Eggedal sentrum lengst nord i kommunen har et stort potensiale både for utvikling av boliger og for tjenesteytende næring, bl.a. rettet mot hytte- og turistnæringen. Stedet ligger nært opp til de store hytteområdene og er et naturlig stoppested for innkjøp og bruk av ulike tjenester knyttet til aktiviteter i fjellet. Det er ca. 100 daa boligarealer som ikke er utbygde i Eggedal sentrum. Noen få kommunale tomter er salgsklare og klare for utbygging.

I den pågående planprosessen for kommunedelplanen for Tempelseter, Djupsjøen og Eggedal sentrum ønsker kommunen å legge inn ca. 90 daa til nye boligformål og ca. 100 daa til nye sentrumsformål i Eggedal sentrum. Delplanen forventes avklart i løpet av våren 2021.

3.4 Fritidsbebyggelse

Sigdal kommune preges av å være en hyttekommune med et stort utbyggingspress på fjellområdene. En hovedutfordring er å øke mulighetene for lokal verdiskaping og å utnytte mulighetene dette gir for varig næringsutvikling innen handel, tjenester og aktivitetstilbud.

En gjennomgang av gjeldende arealplaner i kommunen viser ca. 5 350 regulerte hytte- og fritidstomter, hvorav ca. 3 600 er bebygde. Det tilsier tomtereserver på ca. 1 750 fritidstomter (2020). Det bør bemerkes at tallene gjelder tomter og ikke antall hytter, som er 4 887 (Kilde: SSB 2019). I kommuneplanen for 2015-2030 legges det opp til nesten fordobling av områder til fritidsformål.

Kommunedelplanen for Tempelseter, Djupsjøen og Eggedal sentrum er som tidligere nevnt ikke avsluttet, men her ønsker kommunen å legge til rette for ca. 4 000 daa til ny fritidsbebyggelse/fritids- og turistformål (ca. 60 daa i Eggedal og resten i fjellet).

3.5 Folkehelsekartlegging

Folkehelse er et tverrsektorielt tema og et definert satsningsområde i kommuneplanens samfunnsdel for 2015-2030. Folkehelseloven pålegger kommunen å ha oversikt over helsetilstanden til innbyggerne i kommunen, samt kunnskap om faktorer og utviklingstrekk som påvirker helsetilstanden. Det er utarbeidet en egen [folkehelseoversikt for kommunen for 2018 – 2021](#).

I følge Folkehelseinstituttets helsebarometer fra 01.01.20 skiller ikke Sigdal seg vesentlig ut fra landsgjennomsnittet eller fra Viken fylkeskommune. Differansen er størst når det gjelder andel av befolkningen som er over 45 år og personer som bor alene. Her har Sigdal en signifikant større andel. Kollektivtilbudet i Sigdal er også langt dårligere enn i fylket for øvrig.

Kommunen skårer bedre på flere områder innen miljø, skader og ulykker (drikkevannskvalitet, luftkvalitet, vold, trygghet i nærmiljøet osv.). Kommunen har færre husstander innen lavinntektsgruppen og færre andel arbeidsledige mellom 15-29 år. Det samme gjelder for andel barn av enslige forsørgere, personskader som er behandlet på sykehus, personer med psykiske symptomer og andel med psykiske lidelser. Derimot viser folkehelsebarometeret at kommunen har flere overvektige yngre og tidligere debut på alkoholbruk sammenliknet med landsgjennomsnittet og fylket.

Sigdal kommune har et unikt natur- og fritidsområde, som i dag brukes til rekreasjon både for innbyggerne og tilreisende. Kommunen har et godt utviklet sti- og løypenett, og flere grunneiere og frivillige har gått sammen om å utvikle tilbud innen både vinter- og sommeraktiviteter. Til sammen gir det unike naturlandskapet i kommunen svært gode muligheter for utendørs fysisk aktivitet.

4. Innhold og utredningsbehov

4.1 Visjon

Kommunens visjon ihht. kommuneplanens samfunnsdel 2015 – 2030 er:

«I Sigdal kan du skape no`sjøl»

Visjonen er godt innarbeidet i kommunen. Den både viser til og oppfordrer til aktivitet hos den enkelte. Den viser til en kommune med rom og muligheter for nyskaping og utvikling, og at det er en politisk vilje om å være en medspiller i dette arbeidet. Visjonen oppfordrer til et Sigdalsamfunn med entreprenørskap og nyskaping innen både næringsliv og frivillighet. Behovet for samarbeid og nettverksbygging vil måtte stå sentralt.

Visjonen i kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030 uttrykker med dette veien videre for kommunen og videreføres i den reviderte versjonen av samfunnsdelen for 2022 – 2035.

4.2 Satsingsområder og bærekraftsmål

Kommunen skal forholde seg til alle FNs 17 bærekraftsmål. Noen av målene vil være mer relevante for kommunen enn andre og disse er plukket ut som satsingsområder. Målene er valgt ut i fra en vesentlighetsvurdering, som innebærer en vurdering av hvilke mål som kommunen ser som mest relevante og å kunne ha en innvirkning på.

De syv målene som Sigdal foreslår lagt til grunn for det videre arbeidet er: 3 God helse, 4 God utdanning, 6 Rent vann og gode sanitærforhold, 9 Innovasjon og infrastruktur, 11 Bærekraftige byer og samfunn, 15 Liv på land og 17 Samarbeid for å nå målene.

Innenfor de syv målene er det valgt ut til sammen 28 delmål. Delmålene er vurdert som de mest relevante for Sigdal kommune på bakgrunn av FNs definerte delmål til de enkelte hovedmål.

Mål 3: Sikre og fremme god helse og livskvalitet for alle, uansett alder

Målet er valgt fordi helse og omsorg er kommunens største arbeidsområde/ansvar, og fordi god helse er en av de viktigste kriteriene for god livskvalitet og et godt liv. Innbyggernes helsesituasjon påvirker deres mulighet til å delta i samfunnet og til å forme sine egne liv.

DELMÅL

- 3.4 Fremme mental helse og livskvalitet ved forebygging og behandling
- 3.5 Styrke forebygging og behandling av misbruk av narkotika og alkohol
- 3.8 Fremme allmenn tilgang til grunnleggende og gode helsetjenester

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Forebygging
- Demografiske endringer
- Helse reformer
- Digitalisering og velferdsteknologi
- Kvalitet og kompetansebehov
- Involvering og medvirkning
- Kvalitetsreformen «Leve hele livet»
- Koordinering av tjenester
- BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats til barn og unge)

Mål 4: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

Målet er valgt fordi utdanning er grunnlaget for å bedre innbyggernes livskvalitet, og med spesiell vekt på barn og unges livskvalitet og framtidsmuligheter. God og riktig utdanning påvirker innbyggernes mulighet til å delta i samfunnet og til å forme sine egne liv.

DELMÅL

- 4.1 Sikre at alle fullfører grunnskole og videregående opplæring av høy kvalitet som kan gi dem relevant og reelt læringsutbytte
- 4.2 Sikre alle barn tilgang til god og tidlig omsorg og barnehage, slik at de er forberedt til å begynne på grunnskole

- 4.3 Sikre lik tilgang til god teknisk og yrkesfaglig opplæring og høyere utdanning, inkludert universitetsutdanning, til en overkommelig pris
- 4.4 Oppnå en betydelig økning i antall unge og voksne som har kompetanse, blant annet i tekniske fag og yrkesfag, som er relevant for sysselsetting, anstendig arbeid og entreprenørskap
- 4.5 Sikre lik tilgang til alle nivåer innenfor utdanning, deriblant personer med nedsatt funksjonsevne og barn i utsatte grupper
- 4.7 Sikre at alle elever tilegner seg kunnskap og bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraft og utvikling

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Samfunnets opplæringsbehov i endring
- Nye læreplaner i alle fag (LK-20)
- Skole- og barnehagekapasitet/behov
- Involvering og medvirkning
- Tilpasset opplæring
- Tidlig innsats
- Kvalitet og kompetansebehov
- Utviklingsmuligheter for pedagogisk personell, elever og barn
- Koordinering av tjenester
- BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats til barn og unge)

Mål 6: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Målet er valgt fordi alle skal ha en god standard på vann og sanitære forhold. Utvikling av nye boligområder og ny fritidsbebyggelse i fjellet gjør at det settes spesielt fokus på dette målet.

DELMÅL

- 6.1 Sørge for likeverdig tilgang til trygt drikkevann til en overkommelig pris for alle
- 6.2 Sørge for tilgang til tilstrekkelige og likeverdige sanitær-, hygiene- og toalettforhold for alle
- 6.3 Sørge for bedre vannkvalitet ved å redusere forurensning, avskaffe avfallsdumping og mest mulig begrense utslipp av farlige kjemikalier og materialer, halvere andelen ubehandlet spillvann og i vesentlig grad øke gjenvinning og trygg ombruk
- 6.4 Bedre utnyttelse av vann i alle sektorer og sikre bærekraftig uttak av og tilgang til ferskvann
- 6.6 Verne og gjenopprette vannrelaterte økosystemer, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Vann og sanitærforhold både i bygda og i fjellet
- Kostnadseffektive vann- og avløpsløsninger gjennom samarbeid
- Arealutnyttelse i tilknytning til vannrelaterte økosystemer
- Vannområdet Simoa

Mål 9. Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

Målet er valgt fordi kommunen skal ha en digital og grønn infrastruktur av høy kvalitet, og et inkluderende og innovativt næringsliv. Økt og tilpasset utvikling av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, samt fysisk infrastruktur vil kunne øke muligheten for innovative og miljømessige løsninger.

DELMÅL

- 9.1 Utvikle pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, herunder regional og grensekryssende infrastruktur, for å støtte økonomisk utvikling og livskvalitet med vekt på overkommelig pris og likeverdig tilgang for alle
- 9.2 Fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og næringsutvikling
- 9.4 Oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljømessige teknologiformer og industriprosesser

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Involvering og samskaping
- Nettverksbygging
- Endringsevne og –vilje
- Informasjonssikkerhet
- Bredbånd i hele kommunen
- Se det «lille i det store» og det «store i det lille»
- Ny avkjøring til Sigdal fra RV 350
- Opprusting av FV 287

Mål 11. Gjøre tettsteder og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.

Målet er valgt fordi utvikling av kommunens tettsteder er en viktig forutsetning for utviklingen av kommunen som helhet. Tettsteder er viktig for å sikre allmenn tilgang til boliger, arbeid, service, møteplasser osv. og for kommunens attraktivitet. Trygge og tilpassede boliger er et av de viktigste basisbehovene for en god livskvalitet. Kommunen har ansvar for å ivareta en bærekraftig areal-, bolig-, fritids- og transportplanlegging.

DELMÅL

- 11.1 Sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger og grunnleggende tjenester til en overkommelig pris
- 11.3 Styrke inkluderende og bærekraftig utvikling av tettsteder og muligheten for en deltakende, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging og forvaltning
- 11.4 Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv
- 11.6 Redusere tettstedenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Differensierte boliger
- Tettstedsutvikling
- Næringsutvikling
- Natur-, miljø- og ressursforvaltning
- Vern og utvikling

Mål 15. Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

Målet er valgt fordi kommunen har store naturressurser – både i bygda og i fjellet – som må sikres en bærekraftig forvaltning. Kommunen har ansvar for å ivareta en bærekraftig areal-, bolig-, fritids- og transportplanlegging. Det skal være en balanse mellom vekst og vern.

DELMÅL

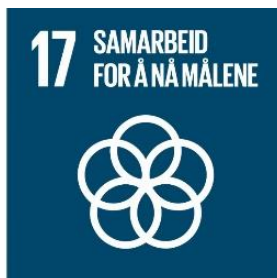
- 15.1 Bevare og gjenopprette bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer og tjenester som benytter seg av disse økosystemene, på land og i innlandsområder, særlig skoger, våtmarker, fjell og tørre områder, i samsvar med forpliktelser i internasjonale avtaler
- 15.2 Fremme en bærekraftig forvaltning av all slags skog, stanse avskoging, gjenopprette forringede skoger, og i betydelig grad øke gjenreising og nyplantning av skog

- 15.3 Restaurere forringet land og matjord, inkludert landområder som er rammet av flom og andre typer erosjonsskader, og arbeide for en verden uten landforringelse
- 15.4 Bevare økosystemer i fjellområder, inkludert det biologiske mangfoldet, slik at de skal bli bedre i stand til å bidra til en bærekraftig utvikling
- 15.5 Redusere ødeleggelser av habitater, stanse tap av biologisk mangfold, bevare truede arter og forhindre at de dør ut

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Vannforvaltning
- Jordbruksområder
- Skogbruksområder
- Kulturlandskap
- Fjellområder
- Natur-, miljø- og ressursforvaltning
- Forsøpling, forurensning og støy
- Vern og utvikling

Mål 17. Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling.

Målet er valgt fordi det er en forutsetning for å nå de andre bærekraftsmålene. Målene skal fungere som en felles global, nasjonal og kommunal retning i det videre arbeid. Samarbeid internt i kommunen og med næringslivet og sivilsamfunnet skal ligge som en premiss.

DELMÅL

- 17.14 Oppnå en mer samstemt og helhetlig politikk for bærekraftig utvikling
- 17.17 Stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom det offentlige og det private og i det sivile samfunn som bygger på partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier

Fokusområder i det videre arbeidet med samfunnsdelen vil være:

- Nettverk og partnerskap
- Regionalt og interkommunalt samarbeid
- Involvering og samskaping
- Omstillingsevne- og vilje
- Tverrsektorielt samarbeid

4.3 Videre arbeid med bærekraftsmålene

På bakgrunn av de valgte bærekraftsmålene skal kommuneplanens samfunnsdel avklare hvordan mål og delmålene skal konkretiseres. Det er en ambisjon for samfunnsdelen å bidra til forutsigbarhet ved å beskrive langsiktige strategier og gi tydelige veivalg som kommunen kan styre etter.

Kommuneplanens samfunnsdel skal beskrive visjonen for de enkelte bærekraftsmålene som er valgt, videre hva visjonen vil bety for Sigdal og strategier for å oppnå visjonen. Konkrete tiltak vil fremkomme i kommunens fire - årlige økonomiplan og i temaplaner.

4.4 Prosjekt «Bærekraftig drift av Sigdal kommune»

Prosjekt «Bærekraftig drift av Sigdal kommune» vil inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel, bl.a. med tanke på utforming av mål og tiltak. Prosjektet er en intern gjennomgang av sektorene oppvekst og kultur, helse og sosial og teknisk, samt for politisk styring og kommunedirektørens stab og støtte.

Bakgrunn for prosjektet er en forventet strukturendring i befolknings sammensetningen i kommunen, med flere eldre og færre yngre, og en forventet nedgang i befolkningsveksten. Det forventes å bli et gap mellom dagens tjenestetilbud og framtidig behov, og at dette vil få økonomiske og kvalitetsmessige konsekvenser for sektorene oppvekst og kultur og helse og sosial. Som følge av dette antas det også at tjenestebehovet innen politisk styring, kommunedirektørens stab og støtte vil bli berørt.

Teknisk sektor spiller en viktig rolle i kommunens samfunnsutvikling, med bl.a. sektorovergripende oppgaver på ulike nivåer. Med fokus på FNs bærekraftsmål i all planlegging, vil ansvaret til teknisk sektoren være at bærekraftsperspektivet står sentralt i utviklingen av Sigdalsamfunnet. Det vil være behov for en gjennomgang av hvordan sektoren på best mulig måte kan løse denne oppgaven i framtida.

Det vises til egen prosjektplan for utredningsbehov og innhold, organisering og budsjett. Prosjektet skal gjennomføres i løpet av våren 2021.

5. Organisering av planarbeidet

Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel er organisert som et prosjekt med følgende roller og ansvar:

Prosjekteier: Kommunestyret

Styringsgruppe og planutvalg: Formannskapet

Prosjektansvarlig: Kommunedirektøren

Prosjektleder: Kommuneplanlegger

Prosjektgruppe:

- Prosjektansvarlig
- Prosjektleder
- Teknisk sjef
- Representanter fra kommunedirektørens stab/støtte

Kommunestyret er prosjekteier og gjør endelige vedtak av prosjektet. Kommunestyret skal holdes orientert om prosessen underveis.

Styringsgruppa skal gi nødvendige føringer og holdes løpende orientert om framdriften i prosjektet.

Prosjektleder er prosessleder og skal sørge for koordinering og framdrift, samt sikre at oppdraget utføres iht. målsettingen som er beskrevet i dette planprogrammet. Prosjektleder skal legge fram forslag til styringsgruppa og saker til endelig politisk behandling i kommunestyret. Prosjektleder deltar på møtene i styringsgruppa, og er bindeleddet mellom prosjektet og eksterne aktører.

Prosjektgruppa skal sørge for medvirkningsprosessene og til innhenting av annen nødvendig kunnskap til prosjektet. Prosjektgruppa skal også komme med forslag til tiltak, som legges fram for styringsgruppa og til politisk behandling.

6. Prosess og medvirkning

Ihht. plan- og bygningsloven § 5-1 skal kommunen legge til rette for medvirkning i enhver planprosess. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. «...Grupper som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.»

For å lykkes med det strategiske og langsiktige planarbeidet er det avgjørende at arbeidet forankres blant innbyggere og andre involverte. Målet bør være å skape et så bredt felles eierskap som mulig. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn, unge og eldre. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte. (Jf. PBL § 5 – 1).

Det legges derfor opp til en bred medvirkning i planprosessen for å sikre åpenhet og forutsigbarhet for så mange berørte som mulig. Det vil bli gjennomført ulike typer aktiviteter både blant innbyggere, næringsliv, fritidsbeboere og det øvrige sivilsamfunnet. Det legges opp til en styrt, men åpen prosess. Resultatene vil bli samordnet og systematisert og bli en del av det samlede kunnskapsgrunnlaget i samfunnsdelen.

Under vises medvirkningsprosessen med innhold, deltakere og periode for gjennomføring.

	Aktivitet	Aktører	Verktøy	Periode
1	Gjennomgang av FNs bærekraftsmål og kommunens forslag til prioriteringer	Styringsgruppa (FS) Kommunestyret Leder og nestleder i elevrådene på alle skolene, representanter fra ungt entreprenørskapsgruppene på SUS, rektorene	Fysiske/digitale møter.	FS 21.01.21 KS 04.02.21 Øvrige i løpet av februar 2021
2	Åpne diskusjoner og innspill	Alle	Kommunens Fb-side og kommunens hjemmeside.	Medio februar – primo oktober 2021
3	Gjennomgang av metodikken «Gjestebud»	Kommunestyret m/invitasjon til tillitsvalgt og styringsgruppa	KS møte m/ekstern ressurs	KS 25.03.21
4	Organiserte diskusjoner og innspill	Fritidsbeboere/hytteieierforeninger	Workshops Tempelseter og Haglebu Digitalt møte	April 2021
5	Organiserte diskusjoner og innspill	Leder og nestleder i elevrådene på alle skolene representanter fra ungt entreprenørskapsgruppene på SUS, rektorene	Workshops (oppfølging av møte i februar)	Medio april 2021
6	Organiserte diskusjoner og innspill	Kommunestyret/samfunnsinteresserte inviterer til gjestebud	«Gjestebud»	April – juni 2021

Bruken av metodikken «Gjestebud» vil bli viktig i medvirkningsprosessen. Den går i korthet ut på at innbyggere inviterer gjester hjem til seg, på kafé, til å gå en tur e.l. for å diskutere ett eller flere temaer fra kommuneplanen. Det vil bli laget en egen oppskrift/veileder med spørsmål om metodikken før gjennomføring.

Metodikken for gjennomføring av workshops må vurderes på bakgrunn av pandemisituasjonen. Alternativ til fysiske møter vil kunne være interaktive digitale møter.

Oppdatert informasjon om arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel legges ut på kommunens hjemmeside www.sigdal.kommune.no

2. Framdriftsplan

Planarbeidet planlegges gjennomført i perioden des. 2020 – mars 2022, med følgende milepæler:

- Vedtak om oppstart av samfunnsdelen: Jan. 2021
- Vedtak av planprogram på høring: Feb. 2021
- Planprogrammet på høring: Feb. - mars 2021
- Vedtak av planprogram: April 2021
- Gjennomføring av prosjekt «Bærekraftig drift av Sigdal kommune»: Feb. – juni 2021
- Medvirkningsprosess: Feb. – sept. 2021
- Utarbeiding av forslag til ny samfunnsdel: Juni – nov. 2021
- Vedtak om høring av samfunnsdelen: Des. 2021
- Høring av samfunnsdelen: Jan. – feb. 2022
- Vedtak av samfunnsdelen: April/mai 2022

Framdriften av planarbeidet vil kunne bli påvirket av endrede prioriteringer og forhold som den planlagte prosessen ikke rår over. Det tas derfor forbehold om justeringer underveis.

VEDLEGG

FNs bærekraftsmål med delmål. Se [her](#)

Finn ditt bærekraftsmål. Se video <https://youtu.be/D8hhyfJtWBs>

UTKAST